

Oman elämänsä erakko

Reijo Alamaunu

OMAN ELÄMÄNSÄ ERAKKO

Reijo Alamaunu

Oman elämänsä erakko

Veijaritarina kairoilta ja kyliltä

Romaani

© 2025 Reijo Alamaunu

Kannen suunnittelu: Markku Alamaunu
Sisuksen taitto: Reijo Alamaunu

Kustantaja: BoD · Books on Demand, Mannerheimintie 12 B,
00100 Helsinki, bod@bod.fi
Valmistaja: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273, 22763 Ham-
puri, Saksa

ISBN: 978-952-80-9660-3

Sisällysluettelo:

Autio-Aate.....	7
Takaisin erämaahan.....	27
Pilkille.....	40
Erämaa taamoo.....	56
Myrsky kairassa.....	78
Papinkylään.....	97
Kairan kutsu.....	117
Onneton onkireissu.....	144
Etsintäpartio Akkimus.....	162
Kiireesti kirkolle.....	175
Kuolema kulkee kairassa.....	186
Virkamiehet vierailulla.....	213
Vangin toive.....	229
Kairassa kuhisee.....	242
Mettän peittoon.....	248

AUTIO-AATE

Antte Akkimus heräsi hytisten kylmyydestä. Tuuli tohahteli kämpän nurkissa. Kamiinan tuli oli sammunut jo aamuyöstä, eikä Antte ollut vaivautunut lisäämään klapeja hiipuvaan hiillockseen. Hän nousi istumaan lavitsalla ja työnsi peittona olleen lammasnahkaraanun syrjemmälle. Lattia tuntui kylmältä, vaikka jaloissa oli paksut villasukat. Vielä illalla oli ollut tyyni pakkaskeli mutta yöllä oli virinnyt pystyvä tuulenvinkka.

Mitähän mahtoi kello olla tähän aikaan vuorokaudesta? Kämpä oli vielä pimeä. Antte haparoi käsituntumalla tikkuaskin pöydältä. Yön jäljiltä kohmeiset sormet saivat kuin saivatkin kaivettua tikun askista. Niin leimahti tikkuun tuli ja tartutti sen kynttilänpäähän. Nakkasi sitten sammuksiin puhaltamansa tikun lattialle. Kynttilänloisteessa näki jo paljon paremmin. Keskellä pöytää oli öljylamppu, myrskylyhty. Antte nosti lampun suojalasias ylös ja tarjosi tulta kynttilällä lampun sydämeen. Hämärä, lämmin valo, lisääntyi kämpässä.

Sitten mies hartioitaan hytisyttäen aukaisi kamiinan luukun ja nakkeli uunin nälkäiseen kitaan koivuklapeja. Klapien väleihin hän laittoi pari tuohenkäppyrää ja sytytti ne kynttilällä. Vielä vetoluukkua hiukan isommalle ja jo tohisi tuli kamiinassa.

Kämpän ainoa pöytä, pyöreä sellainen, oli asetettu seinustalle, ikkunan kohdalle. Pöydän ympärillä oli kaksi sopivan korkuiseksi sahattua honkapölkkyä, jotka toimittivat tuolien virkaa. Antte laski takamuksensa toisen pölkyn nokkaan ja yritti tiiraila ikkunasta aamun hämäryyteen. Ikkunaan oli kasvanut yön aikana kauniita jääkukkia, jotka osaltaan peittivät näkyvyyttä. Hetken Antte empi pyyhkiskö jääkukat kämmensyrjällään pois, vai antaisiko niiden sulata kämpän lämmetessä.

– Noh, tulleeahan niitä uusia, hän hymähti ja pyyhkäisi ikkunaa moneen kertaan.

Ulkona vallitseva hämäryys ja kämpän öljylampun tuottaman valon välinen kontrastiero tekivät sen, ettei ulkoa erottunut muuta, kuin kämppää ympäröivä korkea lumikinos.

– Kyllä se on lähettävä kartanole ilimaa haistelemaan ja nurkan takanaki häätyy käyä.

Antte alkoi kiskoa kippurakärkisiä lapikkaita jalkoihinsa. Sitten vielä sarkapusero päälle ja karvareuhka pään katoksi ja ulos. Vaan eipä meinannutkaan kämpän ovi häntä ulos päästää. Oli jäätyä jämähtänyt karmeihinsa ja kun ne suostuivat ovilehden vapauttamaan, niin vielä tuntui joku hanttiin pistävän.

– Katohan pirua! Niin on tuiskuttanu, ettei meinaa läpi aueta... Perkelettäkö piättelet!

Antte työnsi koko kroppansa voimalla. Pönkkä petti ja ovi aukesi sen verran, että Antte sai keinoteltua itsensä ulos.

Lopultakaan ei uutta lunta ollut satanut määrällisesti kovin paljoa, ehkä kymmenkunta senttiä mutta pohjoistuuli oli viitiä sen verran liikutellut, että kaikki kulkupolut olivat peittyneet.

– Se on tuo pohojostuuli semmonen piru tällä kohtaa, että se kinostaa tuohon kuistile kaikki lähitienoon lumet minun kiusaksi. Pitäskhän minun ens suvena kääntää mökhin meno tuone etelän puolele... Olokhon, perkele. Mie viitti rueta niin isotöishen homhan.

Antte kahlasi halkovajan taakse ja tyhjensi yön aikana kertyneen vesilastinsa. Siinä samalla hän päätti kallistellen katseli taivaalle ja totesi tuiskun olevan tältä erää ohi. Idän suunnalla alkoi jo kajastaa ja vanha taivas näkyi jo laajasti.

Se oli hyvä, sillä tälle päivälle hän oli suunnitellut lähtevänsä papinkylään kauppareissulle. Eipä silti, voisi sinne muulloinkin mennä. Hänellä oli aikaa, päivä toisensa perään. Mutta näin hän oli päättänyt. Jos tulisi poutapäivä, kuten nyt näyttää, hän lähtisi ahkiota kiskoen kohti kirkonkylää. Matkaa kertyisi useita peninkulmia, niin paljon, että olisi jo pimeä, kun hän perille ennättäisi. Siitäkin huolimatta, että päivä oli jatkunut talvipäivän seisauksesta tuntikaupalla.

Ei siis ollut aihetta lusmuiluun. Ensiksi murua rinnan alle, että jaksoi hiihtää pitkän päivän. Evästä piti tietysti varata reppuun, kuivia eväitä, kalaa suolattuna ja savustettuna, kuivalihaa unohtamatta. Kahvit hän keittelisi välillä, useammatkin. Tämä mies oli sen luokan sissi, että pärjäsi kairassa ja selkosessa paremmin, kuin tavallinen tallaja.

Antte Akkimus oli jo vuosia sitten huomannut, että kiireyhteiskunta ei ollut häntä varten. Oli liikaa ihmisiä, liikaa sääntöjä ja pykälää, liikaa kaikkea. Niinpä hän kerran otti ja lähti, jätti kaiken taakseen ja vaelsi kairaani. Oikeastaan hän oli jo pitempään valmistellut lopullista lähtöä. Kaikki oli alkanut siitä, kun hän oli pitkällä eräreissullaan osunut autiotuvalle, jota ei ollut minkään valtakunnan karttoissa. Kämpä oli vanha mutta säilynyt hyvässä kunnossa, kiitos erinomaisesti tehdystä katosta.

Antte oli tuolloin asunut kämpällä päiväkausia huomatakseni, ettei muitakaan asujia ilmaantunut. Myöhemmin hän otti kämpän asemapaikakseen ja teki sieltä pitkiä eräretkiä laajalle alueelle. Kirkolla ollessaan hän ei hiiskunut kenellekään sanaakaan löytämästään piilopirtistä. Sellaiseksi se kai oli aikoinaan rakennettukin. Liekö joku paennut kairaani vainolaista, ryssää, nimismiestä, ties ketä ja löydettyään sopivan suojaisan paikan, rakentanut pienen, maastoon hyvin kätkeytyvän kämpän, jossa voi turvallisesti tulistella.

Huomattuaan, ettei kämpällä kukaan muu käy, Antte otti sen omakseen. Pikkuhiljaa hän kuljetti sinne kaikenlaisia tarvekaluja ynnä muuta asumiseen tarvittavaa. Kämpäkartanoon kuului vielä pieni puuvaja ja totta kai sauna. Se näytti rakennuksista vanhimmalta ja antoi osviittaa siihen, että kyllä rakentajan on täytynyt olla kantasuomalainen. Saunaa ja puuvajaakin oli Antte joutunut korjailemaan. Asuntokämppään hän oli tehnyt vain pientä hienosäätöä.

Kämpän alkuperäinen rakentaja oli osannut katsoa tuvalleen oivallisen paikan. Se oli tehty synkkiä mahtikuusia kasvavalle harjanteelle. Niin no, ainakin nyt siinä sellaisia kasvoi. Varmaankin puut ovat olleet rakentamisen aikaan paljonkin pienempiä mutta tiheä kuusitaimikko on silloinkin kätkenyt rakennukset uteliailta. Harjanteen itäpuolella oli arviolta noin kymmenen hehtaarin kokoinen lampi, jonka rannat polveilivat sinne tänne muodostaen lukuisia poukamia. Lammen leveimmässä kohdassa oli kumpusaari. Sen rannat olivat jyrkät ja saarelle pääsi käytännössä vain yhdestä kohtaa. Saaressa kasvoi enimmäkseen lehtipuita, pihlajia ja mahtavia haapoja. Lisäksi oli muutamia ikipeittäjiä. Ne maastokartat, jotka Anttella oli ollut käytössään, eivät tunteneet tätä lampea nimeltä. Niinpä Antte oli antanut sille nimeksi Velhonlampi. Saari oli siten Velhonsaari. Kieltämättä, varsinkin sumuisina aamuina, lampi näytti mystiseltä, vähän pelottavaltakin saaren pilkistäessä lammen keskeltä.

Harjanteen länsirinteessä oli puhdasvetinen hete, josta kelpasi ottaa käyttövetä. Se ei loppunut kantamalla. Lännen puolen kuusikko laskeutui jängälle ja siellä kasvoi kitukasvuisia mäntyjä. Harjanteella, joka kulki pohjois-eteläsuunnassa, oli kaikkiaan mittaa neljänneksen verran. Paikka oli mainiosti suojassa uteliailta ja edellytykset elämiseen olivat kyllä olemassa. Lammessa oli kalaa yllin kyllin ja riistaa riitti korven kätköissä.

Ruokittuaan itsensä ja seuralaisensa — Antte ei suinkaan viettänyt erakon elämää yksin, hänen kanssaan reviiiriä halitsi Manne, sekarotuinen piski — he olivat molemmat

valmiita pitkälle reissulle. Manne oli perinyt esikoiriltaan mahdolloman hyvän metsästysvietin. Se oli kaiken riistan koira. Kuumaverinen se oli ja piti kyllä huolen itsestään, jos isännästäänkin. Antte tarkisti vielä, että kaikki tulet on sammutettu, ettei palatessa ole yllätyksiä edessä. Sitten vain ovi huolellisesti kiinni ja pönkkä ovelle merkiksi, ettei isäntäväki ole kotona.

Seuraavaksi mies ahkion valjaisiin ja reppu selkään, suksiset jalkaan ja taipaleelle. Antte oli joskus vuosia takaperin Kemin talvimarkkinoilla sattunut tökkäytymään myyjään, joka kauppasi muun muassa suksia ja kaikenlaisia käsintehtyjä tarve-esineitä. Puiset metsäsuksiset hän osti heti. Niitä hän oli etsiskellyt pitemmän aikaa mutta vasta nyt juuri sopivat sattuivat kohdalle. Arvokkaat ne olivat mutta hyvää ja halpaa ei ole. Kairassa ei millään muovivirityksillä pärjää. Eikä hankintaa ole tarvinnut katua. Kainuulaista laatutyötä alusta loppuun. Suksikepitkin koivupuusta tehdyt, sommat katajaa ja parkkinahkaa. Kyllä näillä varusteilla kelpasi umpista hiihdellä.

Talven selkä oli jo taittunut kohti kevättä. Tammikuussa oli suvennut kaksikin kertaa ja lumen vahvuudesta huolimatta alla oli sopiva hankikanto. Yöllinen pyry oli peittänyt aikaisemmin hiihdetyn ladun mutta vankka pohja ei alla pettänyt ja suksi luisti mainiosti. Antte ei pitänyt kiirettä. Hän yritti varoa paidan kastumista. Alle kymmenen asteen pakkahanen ei sinänsä hiihtämistä haitannut mutta napakka tuuli pani miehen pysymään liikkeellä. Alkumatkan Antte sai kiskoa pulkkaa metsän suojassa mutta ensimmäisen peninkulman jälkeen reitti siirtyi laajalle järven jäälle. Siellä

pohjoisen puhuri pääsi mieheen käsiksi valtoimenaan. Onneksi tuuli kävi takavasemmalta, eikä suoraan edestä.

Naamalihakset alkoivat silti tuntua jäykiltä. Ja vaikkei hiki juurikaan ollut paitaa kastellut, tuntui se siltä jäätyvän selkää vasten. Päättäväisesti mies lykki eteenpäin seropin juoksennellessa ympärillä. Järven selkää oli tuuli pois lukien lysti matkaa taivaltaa, ei ollut puita, eikä pensaita, ei mäkii tai puroryteikköjä haittoina.

Viimein mies alkoi nousta järveltä kapeahkolle kannakselle. Sen takana, tuulelta suojaisessa poukamassa hän pysähtyi kahvitauolle. Aurinko oli jo kivunnut horisontin ylle punaisen ja keltaisen väriloisteen ympäröimänä. Lahden pohjukassa oli sopivia honkia nuotiopuiksi. Yhden sellaisen Antte pylläytti nurin repusta ottamallaan kirveellä. Pian oli tottuneen erämiehen käsittelyssä syntynyt riittävä kasa tervashalkoja. Jo elämäntaipaleensa alussa kuihtunut männynalku, kapoinen soiro, sai käyttöä keitintankona.

Antte vuoleskeli kiehisiä sytykkeiksi ja kohta ahneet liekit vuoleskelivat honkaklapien kylkiä. Manne pyöriskeli aluksi rantapensaikossa ja katosi sitten näkyvistä. Antte oli saanut mustanpuhuvan kahvipannun tangon kannateltavaksi, kun rantapenkka näytti lähtevän lentoon. Kymmenpäinen riekkoparvi nousi kiepeistään pakosalle äänekkäästi nauraen tulistelijalle. Antte katseli säikähtäneenä lintujen menoa, jotka liitelivät jo kaukana järven selällä.

– Helevetin hekottajat, kun tuohon laihin säikyttävät! Olispa ollu pyssy käsissä, niin ainaki pari olis puonnu. Halavauksen meinas saaha... Ei vishin ole suonet vielä kovin

tukkoset, ko hengisä selevisin. Mikäs sen koiran vei, ...piruko?

Ei vienyt piru, eikä muukaan. Manne tulla loikki innoissaan nuotiolle valkoinen riekko suussa ja pudotti sen isäntänsä jalkoihin.

– Hyvä poika! Siekö sait riekkujan, hyvä hyvä! Olet sie aika poika!

Manne kieputti tyytyväisenä kippuraista häntäänsä ja ynisi mielihyvystä. Sen kiiltävän musta päälaki ja selkämys kiilsivät aamupäivän auringossa. Rinta oli puhtaan valkoinen ja koivet ruskeat, teräväkärkiset korvat puolesta välistä söpösti lurpallaan ja häntä pystykorvamaisesti kiepillä selän päällä. Oli siinä sukutaulua kerrakseen!

Odotellessaan kahviveden kiehumista Antte suolisti linnun ja laittoi sen reppuunsa. Manne sai omat herkkupalansa saaliista. Aikaa jäi vielä kuunnella ympäristön ääniä ahkion päällä istuen. Jossain kaukana korpit pitivät mekastustaan. Liekö tullut riitaa nokkimisjärjestyksestä haaskalla. Vai oliko joku kairan peto, susi tai kenties ahma, tullut häiritsemään mustia hautausurakoitsijoita. Tiainen lentää pyrähti koivunpötkkelön päälle ja huuteli siitä titityytään. Jo ilmestyi kuukkelikin, tuo erämiehen onnenlintu, männynoksalle tarkkailemaan tulistelijaa.

– Maltahan, Kuuke, hetki, että tuo paskapata sylykäsee tulhen. Saan sitte nakata höystöt joukhon ja pääshän kahavile. Saat sieki sitte eväsleivistä osas, jutteli Antte tirskuvalle linnulle.

Vihdoin leijui nuotion ympärille vahva kahvin tuoksu. Kylläpä se vain maistuikin pitkän hiihtorupeaman pääälle. Mustaa kahvia ja kuivaa leipää suolasiiialla ja kuivatulla porolihalla höystettynä. Jälkiruoaksi kopallinen väkevää piipputupakkia käyrävirtisesta piipusta imeskeltynä. Lopuksi Antte sylkäisi ruskean syljen hangelle ja tokaisi isoon ääneen:

– Jahas, Manne! Sitten taipaleelle, että ehitään illaksi papinkyllään!

Kuukkeli jäi tulille tutkimaan, josko kulkijalta oli jäänyt jotain pakkasen pitimiksi. Olihan toki. Antte ei unohtanut onnen lintuaan. Tiainen sen sijaan lyöttäytyi hiihtäjän matkaan ja pyrähteli ympärillä jatkuvasti. Aluksi Antte ei kiinnittänyt lintuun mitään huomiota mutta kun se aina pienen levähdystauon aikana tuli titityytään tarjoamaan, Antte hermostui.

– Tuo tiainen ei kule omala asialhan! Niinhän se vanhaksaki sannoo. Mitähän pirun viestiä se oikein kulettellee...

Lopulta tiainen unohtui. Hiihto sujui verkkaisesti mutta päättäväisesti kohti ihmisasumuksia. Toisenkin tauon Antte oli jo pitänyt. Edessä oli vielä viimeinen huikonen ja sitten tämä luonnon rauha järkkyisi. Aurinko oli jo laskenut ja ilta alkanut kovaa kyytiä hämärtyä. Taivaanrannalla saattoi jo erottaa kirkonkylän siintävät valot. Antte tunsu jo etukäteen inhoa kaikkea tuota kohtaan, joka häntä siellä odotti. Mutta ei auttanut, pakko oli hänenkin joskus nöyrytyä ja käydä sellaisia tarvikkeita hankkimassa, joita ei kairan keskellä ollut,

eikä niitä voinut itse valmistaa. Ja olihan hänellä viemisiäkin. Ahkio oli pullollaan monenlaista luonnontuotetta. Oli kärpän, ketun, näädän, majavan, mäyrän ja minkin nahkoja, pakastettuja riekkoja, suolasiikaa tiinuissa, punaistakin kaalaa nimeksi. Sitten oli puhdetöinä valmistettuja pahkakuppeja ynnä muuta. Ja kyllä, oli kuormassa jotain muutakin, että oli syytä ilmaantua kylille vasta pimeään laskeuduttua.

Lähes kaikki Antten kairasta kuljettamat tavarat menivät yhteen ja samaan paikkaan. Hänellä oli kirkonkylässä luotettava kauppias, joka osti pääosan tuomisista, monesti koko kuorman. Eikä näissä kaupoissa alveja kyselty. Eikä kuitteja kirjoitettu.

Paluukuormassa oli sitten suolaa, tulitikkuja, kynttilöitä, lamppuöljyä, jauhoja useampaa eri laatua, kahvinpapuja, miksei sokeriakin. Niin ja kanelikorppuja! Ne ne osasivat maistua makeilta aamukahviin kastettuna. Patruunatäydennystä piti tietysti hankkia joka reissulla. Pyyntivälineitä joutui joskus uusimaan ja lisää hankkimaan. Olihan kairassa, jos selkosessakin, tarvetta monenlaiselle käytöesineelle. Jopa saippualle. Eihän sitä voinut tietää, milloin joku naisturisti sattuisi kuistille kolistelemaan.

Antte oli saanut viimeiset kaksi kilometriä liu'utella suksillaan kovaksi porkkauttunutta moottorikelkkauraa pitkin. Helpottihan se kummasti pitkän päivän ahkiota vetäneen miehen viimeisiä ponnisteluja. Hän saapui kylän laitimmaisesta talon kohdalle ja pysähtyi ihmettelemään.

Oman elämänsä erakko on tarina Antte Akkimuksesta, miehestä, joka on jättänyt yhteiskunnan ja muuttanut erakoksi Pohjois-Suomen erämaahan. Kirjassa seurataan hänen arkeaan kairassa - metsästystä, kalastusta, kamppailua olemassa olost - mutta myös hänen pohdintojaan elämästä, yhteiskunnasta ja yksinäisyydestä. Ei Antte aivan yksin kairassa kuitenkaan kulje, onhan hänellä seuranaan ihmisen paras ystävä, Manne-koira.

Tarinan vauhti kiihtyy, kun Antte lähtee pitkälle talvimatkalle lähimpään kylään vaihtamaan luonnontuotteitaan tarvikkeisiin, joita kairassa elävä välttämättä tarvitsee. Kirkolla hän kohtaa sekä odottamattomia ihmisiä että juonittelua.

Eristäytyneisyydestäänkö sitten johtuu, että Antte joutuu helposti silmätikuksi ja vaikeuksiin kohdatessaan muut ihmiset - ja itsensä. Antte saa kokea, että yhteiskunnassa ihmiset ovat pahoja ja ilkeitä, eikä kairassakaan ole enää välttämättä rauhallista. Onneksi hyviäkin ihmisiä vielä on ja ystävät ovat Anttellekin kullan arvoisia. Romaanissa yhdistyvät luonnonrealismi, huumori, yhteiskunnallinen satiiri ja ripaus mystiikkaa.